

Kesit Akademi Dergisi

The Journal of Kesit Academy

ISSN: 2149 - 9225

Yıl: 5, Sayı:20, Eylül 2019, s. 328-343

Dr. Öğr. Üyesi Metin UÇAR

Kastamonu Üniversitesi, Güzel sanatlar/Resim, metinucar65@gmail.com

GÜZEL SANATLAR VE TASARIM FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN “SANATÇI” KAVRAMINA İLİŞKİN ZİHİNSEL İMGELERİ

Özet

Bu araştırma; Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi öğrencilerinin “sanatçı” kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeleri ortaya çıkarmak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya Kastamonu Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatları, Grafik Tasarım, Resim ve Seramik- Cam Bölümlerinde öğrenimlerine devam eden 168 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerden, “Sanatçıbenzer çünkü gibidir” cümlesini tamamlamalarıyla veriler elde edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi modeli kullanılmıştır. Çalışma sonunda öğrenciler, sanatçı ile ilgili olarak toplam 69 adet geçerli metafor üretmiştir. Bu metaforlar, ortak özellikleri bakımından irdelenerek on farklı kavramsal kategori altında toplanmıştır. Söz konusu bu kavramsal kategorilerin katılımcı türü, bölümler ve üretilen metaforlar açısından önemli derecede farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sanat, Sanatçı, Metafor, Güzel Sanatlar, Zihinsel İmge,

FACULTY OF FINE ARTS AND DESIGN STUDENT’S MENTAL IMAGINATIONS ABOUT THE CONCEPT OF ARTIST

Abstract

This research has been conducted to reveal the metaphors of students of the Faculty of Fine Arts and Design about “artist” concept. 168 students participated in the study in Kastamonu University Faculty of Fine Arts and Design, Traditional Turkish Arts, Graphic Design, Painting and Ceramics- Glass Departments. The research datum were obtained by students’ completing the sentence “Artist is likebecause.....”. Research Method’s Content Analysis Technique was used to

analyze and interpret the collected datum. According to the outcome of the research students produced a total of 60 valid metaphors related to art. These metaphors are analyzed in terms of their common features and are divided into tendifferent conceptual categories. These conceptual categories differ significantly in terms of participant type, sections and metaphors produced.

Keywords: Art, Artist, Metaphor, Fine Art, Mental Image

1. GİRİŞ

Yaşamın içinden çıkan bir insan etkinliği olarak sanatın insanlıkla yaşıt olduğu söylenebilir (Bozkurt,1995:15). Sanat kavramının tarihsel süreçte çeşitli tanımları yapılmakla birlikte modern ve sonrası dönemde sanat kavramından çok sanatçıların varlığı ve sanatsal yaratıcılıkları öne çıkarılmıştır. Gombrich bunu (1986:4) "Sanat" adı verilen bir şey yoktur, yalnızca sanatçılar vardır" diyerek sanatın gerçekliğinin sanatçının varlığına bağlı olduğunu öne çıkarmaktadır. Bu anlamda sanatçının ne olduğuna ve kim olduğuna ilişkin sorulara cevap arayan sanat ve bilim alanlarının her biri, sanatçıyı ayrı ayrı açılardan ele alır ve tanımlamaya çalışır.

Sanatçının sözlük anlamı her ne kadar güzel sanatların herhangi bir dalında yaratıcılığı olan ve eser veren kimse olarak tanımlansa da bu klasik tanımla sınırlı kalmaz. Sanatın tarihi boyunca birçok sanatçı ve düşünürün sanatçıyı farklı şekillerde tanımladığı ya da sanatçılarla ilgili benzetmeler ya da metaforlar kullandıkları bilinmektedir. İlkel dönemlerde acımasız doğaya rağmen yok olmayan sanatçı baştan beri bir büyücüdür aslında (Worringer,1993: s:20) Antik Yunan döneminde ressamın yaptığı işi aynaya benzetir ve sanatçının taklitçi (yalancı) olduğunu ileri sürer (Danto, 2013: 13. Moran, 1985:15). Aristoteles ise sanatçıları bilge kişiler olarak nitelendirir (Aristoteles 1996: 539-540) Sanatçı Plotinos'a göre taklitçidir çünkü ruhun güzelliğini yansıtır (Shiner, 2004: 59). Schopenhauer'e göre sanat yapmak dehanın işidir, çünkü o, yeni bir dünya yaratır (Schopenhauer, 2009: 132). Schiller'e göre sanatçı oyun oynayan bir oyuncudur. Çünkü ereksizdir ve insanı özgür kılar (Artun, 2015: 11. Soykan, 1991: 46). Croce'ye göre sanatçı sezicidir çünkü sanatçının sezgisi dışavurumdur (Tunalı, 2006: 33), Hegel'e göre sanatçı; emekçi ve işçidir çünkü emek ya da çaba harcayarak tinin iç ve dış dünyaya yönelimi yoluyla kavranan derinliklerini sergiler. Kant'a göre sanatçı; bir dehadır çünkü doğrudan ideleleri kavrayarak sanat eserleri üreten bir yetenektir. Sanatçı Marks'a göre emekçi ve halktan birisidir çünkü toplumdandır, insandır. Arnold Hauser'in sanatçı sosyal bir insandır ve insanların arasında 'sanatçı' kimliğini kazanır (Aydın, 2002: 21), Duchamp'a göre sanatçı bir imalatçı değil, bir eylemcidir (Paz, 2000: 139-149). Beuys; "Her şey sanat yapıtıdır ve herkes sanatçıdır" (Danto, 2010: 159. Baudlaire, 2013:63) Fischer; sanatçı gibi üstün büyücü gereklidir toplumlara. Sanatçı, insanlık tarihinde ilk olarak "özgür" bir sanatçı, "özgür" bir kişi oldu; (Fischer, 42-43) Sanatçı gerçek bir aristokrattır; zaten iç dünyası bakımından aristokrat olmak zorundadır. Sonunda şeytan sanatçıdır, cehennem onun evidir çünkü lanetliler kahramanlardır. Sanatçı kendi kendisinin kralı, papazı, kendi kendisinin Tanrısıdır (Baudlaire, 2013:29, 61) Atatürk'e göre ise sanatçı aydın ve önderdir çünkü alnında ışığı ilk gören kişidir.

Sanatçı tanımında görülen bu farklılıklar göz önüne alındığında, sanatçı yetiştirme misyonuna sahip Güzel Sanatlar Fakültesinde öğrenim gören ve geleceğin sanatçıları olacak bireylerin sanatçı kavramına ilişkin görüşlerini tespit etmek öğrencilere verilecek eğitimi doğrudan etkiler. Bu kapsamda sanat eğitimi alan bireylerin sanatçı kavramına yönelik metaforik algıları öğrencilerin sanatçıyı nasıl algıladıkları ve nasıl tanımladıkları, öğretim elemanlarının öğrencilere karşı öğretim uygulamalarını, öğretme yöntemlerini ve tekniğini etkileyebilmektedir. Bu anlamda da araştırma hem öğretim elemanlarına hem de öğrencilere sağlayacağı yarar açısından önemli görülebilir.

Konu ile ilgili alan yazında yapılmış olan çalışmalar incelendiğinde, metaforik algıları ölçmeye yönelik çalışmaların özellikle sanat eğitimi alanındaki dersler ve öğretmenlerle ilgili olarak yapılmış çalışmalardan olduğu görülmektedir. Sanatçı metaforuna yönelik Wells tarafından yapılmış olan “Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının Öğretmen ve Sanatçı Metaforuna İlişkin Algıları” adlı çalışma öğretmen adaylarına uygulandığı ve öğretmen sanatçı ilişkisinin birlikte ele alınması nedeniyle bu çalışmadan farklılık göstermektedir. Bu araştırma, Güzel Sanatlar alanında öğrenim gören öğrencilere yönelik “sanatçı” kavramına ilişkin herhangi bir metafor analizinin yapılmamış olması nedeniyle alan yazınındaki bir boşluğu dolduracağı ve alana bir katkı sağlayacağı ümit edilerek gerçekleştirilmiştir.

Sanat eğitimine devam eden öğrencilerde, tutarlı ve kişilikli bir sanatsal yaklaşımın geliştirilmesi son derece önemlidir. Özgün düşünce ve yaklaşım şekli geliştirebilmek ve bunları yaratıcılığa dönüştürebilmek, öğrencinin sanatçıya ilişkin kavramın zihinsel imgelerinde şekillenmesi ile mümkündür. Ayrıca Sanat eğitimi alan bireylerin, algılarına yönelik farkındalık oluşturmaya dayalı görme ve düşünme şekli olan zihinsel imge, kavram ve üretim arasında yeni yaklaşımlara zemin hazırlar. “Bu nedenle; eğitim alanında yapılan metafor çalışmaları, öğrenme ve öğretme uygulamalarının sonuçlarının anlaşılması ve değerlendirilmesinin bir yolu olabilir” (Woon & Ho, 2005)

2. AMAÇ

Bu araştırma Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesinin dört bölümünün farklı sınıf düzeyinde öğrenim gören öğrencilerinin “sanatçı” kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforları ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

2.1. Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi öğrencileri “sanatçı” kavramına ilişkin hangi metaforları geliştirmektedir?

2.2. Bölümlerde göre öğrencilerin “sanatçı” ile ilgili geliştirdikleri metaforlar ne gibi farklılıklar göstermektedir?

2.3. “Sanatçı” kavramına ilişkin olarak öğrenciler tarafından geliştirilen metaforlar, ortak özellikleri açısından hangi başlık altında kategorize edilebilir?

3. YÖNTEM

3.1 Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2018-2019 Öğretim yılında Kastamonu Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatları Bölümü, Grafik ve Tasarım Bölümü, Resim Bölümü, Seramik ve Cam Bölümü'nde öğrenim gören 168 öğrenci oluşturmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilere ait bilgiler tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğrenciler ve Bölümleri

BÖLÜM	KIZ		ERKEK		TOPLAM
	n	%	n	%	N
Geleneksel Türk Sanatları	26	65	14	35	40
Grafik ve Tasarım	42	71,2	17	28,8	59
Resim	42	91,3	4	8,7	46
Seramik ve Cam	16	72	7	28	23
TOPLAM	126	75	42	25	168

Araştırmaya katılan öğrencilerin %75'i kız, %25'i erkek öğrenciden oluşmaktadır. Çalışma grubu belirlenirken dört farklı bölümden öğrenciler seçilmiştir. Bunun nedeni, her bölümün farklı sanat anlayışının olması ve lisans eğitimi süresince aldıkları derslerin farklı olmasından kaynaklanmaktadır. Bunun yanında bölümlerin misyon ve vizyonlarındaki sanata bakış açılarının farklı olması ve farklı disiplinlerde (üç boyutlu, tasarım, geleneksel) sanat eğitimi almaları, sanatçı ile ilgili metaforlarını da etkileyeceği varsayılmıştır.

3.2. Verilerin Toplanması

Araştırmanın amacı doğrultusunda öğrencilerin sanatçı kavramlarına ait zihinsel imgelerini belirlemek amacıyla matbu bir form hazırlanmış ve formda "Sanatçı'a benzer; çünkü gibidir" şeklinde yarı yapılandırılmış açık uçlu soru sorulmuştur. Formda sorudan önce metafor kavramı ile ilgili kısa bir tanım verilmiştir. Ayrıca formlar dağıtıldıktan sonra öğrencilerin sanat ile ilgili düşüncelerini harekete geçirebilmek amacıyla metafor kavramının hangi amaçlarla kullanılabilceği ve "sanatçı" kavramına ilişkin literatürde tartışılan metaforlardan birkaçı hakkında ön bilgi verilmiştir. Buna ek olarak, öğrencilere, isterlerse metaforların canlı veya cansız varlıklardan seçebileceklerine ilişkin farklı önerilerde bulunulmuştur. Bir ders saati içerisinde veri toplama aracı olarak kullanılan cümlelerin tamamlanması istenmiş ve ders sonunda formlar toplanmıştır. Araştırmadan elde edilen metafor ile ilgili verilerin tamamı listelendikten sonra öğrencilerin geliştirdikleri metaforlar cinsiyetlerine, sınıf düzeylerine ve sanat kuramlarına göre gruplandırılmıştır. Yapılan bu gruplandırma ile geliştirilen metaforlar kendi aralarında karşılaştırılarak yorumlanmıştır. Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesinde öğrenimine

devam eden öğrencilerin oluşturdukları bu metaforlar araştırmanın temel veri kaynağını oluşturmaktadır.

3.3. Verilerin Analizi

Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi'nde öğrenimine devam eden 168 öğrencinin açık uçlu sorulara vermiş oldukları cevaplar nitel araştırma yöntemlerinden "içerik analiz" modeli çerçevesinde değerlendirilmiştir. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramalara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde organize ederek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Öğrenciler tarafından yazılan metaforik ifadelerin analiz edilmesi ve yorumlanma süreci beş aşamada gerçekleştirilmiştir:

Bu aşamalar: 1. Adlandırma Aşaması, 2. Tasnif Etme (Eleme ve Arıtma) Aşaması, 3. Kategori Geliştirme Aşaması, 4. Geçerlik ve Güvenirliği Sağlama Aşaması, 5. Verileri Sayısallaştırma Aşaması (Saban, 2008).

3.3.1. Adlandırma Aşaması: Bu aşamada öncelikle araştırma sorusu doğrultusunda öğrencilerin geliştirdiği metaforların her biri ayrı ayrı kodlanarak bir liste oluşturulmuştur. Daha sonra araştırmanın amacına uygunluğu açısından öğrencilerin oluşturdukları metaforların geçerli olup olmadığı kontrol edilerek geçerli olmayanlar çıkarılmıştır.

3.3.2. Tasnif Aşaması: Öğrencilerin geliştirdikleri metaforlar gruplandırılarak diğer metaforlarla benzerlik ya da farklılıkları açısından analiz edilmiştir. Ayrıca geliştirilen her metafor; gösteren, gösterilen ve gösterge (anlam) ilişkisi açısından analiz edilmiştir. Bu aşamada; dört öğrenci soruyu cevaplamadığı için araştırma kapsamından çıkarılarak çalışma 168 öğrencinin verdiği cevap üzerinden değerlendirilmiştir. Bu metaforlardan benzer olanlar gruplandırıldıktan sonra 69 adet geçerli metafor değerlendirmek üzere harf sırasına göre sıralanarak değerlendirilmiştir.

3.3.3. Kategori Geliştirme Aşaması: Öğrenciler tarafından geliştirilen metaforlar, "sanatçı" kavramına ilişkin sahip oldukları ortak özellikler bakımından incelenmiştir. Bu aşamada katılımcılar tarafından geliştirilen toplam 69 geçerli metafor dikkate alınarak her metaforun sanatçıyı nasıl kavramsallaştırdığına bakılmıştır. Bu amaç doğrultusunda öğrenciler tarafından üretilen her metafor sanata en uygun olan kuram ile ilişkilendirilerek, toplam 10 farklı kavramsal kategori oluşturulmuştur.

3.3.4. Geçerlik ve Güvenirlik Aşaması: Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için on kategori içinde yer alan geçerli metaforların, söz konusu kavramsal kategoriye göre uygunluğunu test etmek amacıyla iki uzman görüşüne başvurulmuştur. Bu bağlamda uzman iki kişiye, oluşturulan bir liste tablo halinde verilmiştir. Tabloda sol sütun üzerinde gruplandırılmış 69 geçerli metaforun alfabetik sıraya göre dizilmiş bir listesi ile ilk satırda sekiz kavramsal kategorinin isimlerinin yazılı olduğu excel satır kutucukları bulunmaktadır. Uzmanlardan listede bulunan metaforlarla ilgili sanat kuramlarını eşleştirmeleri istenmiştir. Uzmanların yaptığı eşleştirme sonunda yapılmış olan kategorilerle karşılaştırılmıştır. Yapılan karşılaştırma sonunda

görüş birliği ve görüş ayrılığı sayıları tespit edilerek araştırmanın güvenilirliği, güvenilirlik= $\frac{\text{görüş birliği}}{\text{görüş birliği} + \text{görüş ayrılığı}}$ formülü (Miles ve Huberman, 1994: 64) kullanılarak hesaplanmıştır. Hesaplama sonucunda uzmanların ve araştırmanın kategorileri arasındaki uyumun %82'5 olduğu tespit edilmiştir. Miles ve Huberman (1994)'e göre veri analizinin güvenilir olabilmesi için bu değer en az %70 olması gerekmektedir. İnceleme sonrasında araştırmacılar arasında görüş birliğine varılarak veriler düzenlenmiştir.

3.3.5. Verilerin Bilgisayar Ortamına Aktarılma Aşaması:

Toplam 168 metaforun belirlenmesinden ve bu metaforlar doğrultusunda oluşturulan 8 adet kavramsal kategorinin geliştirilmesinden sonra bütün veriler SPSS istatistik programına (21. Versiyon) aktarılmış ve bu işlemden sonra, ilk olarak 168 metaforu ve 10 kategoriye temsil eden katılımcı sayısı (f) ve yüzdesi (%) hesaplanmıştır.

4. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi öğrencilerinin "sanatçı" kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforlara ait bulgular tablolar halinde verilmiştir. Bu bulgular, çalışmanın amaç kısmında ifade edilen araştırma sorularına göre on başlık altında analiz edilerek yorumlanmıştır. Daha sonra ise kavramsal kategorilere göre oluşturulan on kategoriden çıkan bulgular değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır.

4.1. Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi öğrencileri "sanatçı" kavramına ilişkin hangi metaforları geliştirmektedir?

Tablo 2, öğrenciler tarafından geliştirilen metaforları alfabetik sıraya göre listeleterek, her bir metaforu temsil eden öğrenci sayısını ve yüzdesini sunmaktadır.

Tablo 2'deki verileri aşağıdaki noktalarda özetlemek mümkündür:

Tablo 2. “Sanatçı” kavramına ilişkin geliştirilen metaforlar ve onları temsil eden öğrenci sayıları ve yüzdesi (Alfabetik sıraya göre)

Metafor		Metafor		Metafor		Metafor		Metafor			
Kodu	Metaforun Adı	f	%	Kodu	Metaforun Adı	f	%	Kodu	Metaforun Adı	f	%
1	Ağaç	6	2,9	24	Evren	2	1,7	47	Kuş	5	2,3
2	Aile	1	0,6	25	Fabrika	1	1,2	48	Lider/öncü	3	1,7
3	Altın	3	1,7	26	Filozof	3	0,6	49	Makina	1	0,6
4	Amele	1	0,6	27	Fırça	1	0,6	50	Müzik/nota	2	1,2
5	Anne	3	1,7	28	Gelecek	2	1,2	51	Okul	1	0,6
6	Ansiklopedi	1	0,6	29	Gökyüzü	2	1,2	52	Öğretmen	2	1,2
7	Araştırmacı	1	0,6	30	Göz	3	1,2	53	Özgündür	4	2,3
8	Aşçı	1	0,6	31	Gül	1	0,6	54	Özgündür	5	2,9
9	Ayna	7	4,7	32	Güneş	9	5,3	55	Pırlanta	2	1,2
10	Baba	1	0,6	33	Hayalperest	1	0,6	56	Ruh	7	4,1
11	Bal/arısı	5	2,9	34	H.Profesörü	1	0,6	57	Rüya	1	0,6
12	Barmen	1	0,6	35	Her şeyi yapan	1	0,6	58	Sevgili	1	0,6
13	Ben	1	0,6	36	Hizmetkar	1	0,6	59	Su	2	1,2
14	Beyin	2	1,2	37	Işık	7	4,1	60	Sürrealisttir	1	0,6
15	Boya	1	0,6	38	İlaç	1	0,6	61	Tanrı/yaratıcı	11	5,6
16	Büyüteç/Teles k	3	1,7	39	İnsan	11	5,6	62	Tohum	1	0,6
17	Cam	1	0,6	40	İskelet	1	0,6	63	Tomurcuk	1	0,6
18	Çiçek	1	0,6	41	Kalem	3	1,7	64	Usta	4	3,5
19	Deha	1	0,6	42	Kandil	1	0,6	65	Yaratı hamuru	1	0,6
20	Deli	3	1,7	43	Kar tanesi	1	0,6	66	Yayıncı	1	0,6
21	Doğa / üstü	3	1,7	44	Karınca	1	0,6	67	Yıldız	3	1,7
22	Doktor	1	0,6	45	Katil	1	1,6	68	Yolcu	2	1,2
23	Dünya	1	1,7	46	Kendisi	1	2,3	69	Yoldaş	2	0,6
Toplam		48				56				64/168	100

- Öğrenciler tarafından “sanatçı” kavramına ilişkin olarak toplam geçerli 168 adet metafor üretilmiş ve 69 başlık altında gruplandırılmıştır.

- Söz konusu 69 adet metaforun 37 tanesi sadece bir öğrenci tarafından temsil edilmektedir. Geriye kalan 32 metaforu temsil eden öğrenci sayısı da 2 ile 11 arasında değişiklik göstermektedir. Metafor başına düşen ortalama öğrenci sayısı ise yaklaşık olarak 2,4’tür.

- İlk beş sırada yer alan metaforlar sırasıyla şunlardır: *Yaratıcı* (11 öğrenci, %6,54), *İnsan*, (11 öğrenci, %6,54), *Güneş* (9 öğrenci %5,3) *Ayna*, (7 öğrenci, %4,1), *Ruh*, (7 öğrenci, %4,1).

- Öğrenciler, metaforların 6 tanesini soyut kavramlarla 63 tanesini ise somut kavramlarla ilişkilendirmişlerdir. Soyut kavramlarla ilişkilendirilen 6 adet metafor; *gelecek*, *özgürlük*, *özgünlük*, *ruh*, *rüya* ve *tanrı* gibi kavramlardan oluşmaktadır. *Tanrı* ya da *yaratıcı* kavramı 11 metafor ile en fazla ilişkilendirilen metafor olmuştur. Somut kavramlar için genellikle *insan*, *filozof*, *aşçı*, *lider*, *yolcu* gibi insana ait bir meslek grubu ya da *ışık*, *güneş ay*, *kandil* gibi yol gösterici metaforlar tercih edilmiştir.

- Sanatçı ile ilişkilendirilen metaforlardan en dikkat çekici olan 11’er metafor ile *insan*, ve *yaratıcı* metaforudur. Yaratıcı ya da insan metaforu öğrencilerin sanatçıyı yaratıcı bir birey olarak gördükleri ve bu metaforun açıklamalarında tanrı olarak ya da tanrının yoktan var etme özellikleri ile değil var olandan bir yeni şey üretme olarak algıladıkları görülmektedir. İnsanı

metafor olarak seçen öğrencilerin ise sanatçıyı sıradan bir varlık olarak gördükleri ve herhangi ayırıcı bir özelliğinin olmadığını gerekçe olarak gösterdikleri görülmektedir. Dikkat çekici olan diğer metafor ise *güneş*'tir. Güneşi metafor olarak kullanan öğrencilerin gerekçelerine bakıldığında çoğunlukla halka yol gösteren, ışık veren ve aydınlatan bir birey olarak sanatçıyı düşündükleri anlaşılmaktadır. Sanatçıyı güneş ile ilişkilendiren öğrencilerin daha çok sanatçıyı yansıtmacı ve bir aracı olarak ele aldıkları ve sanatçıyı bir taklitçi ya da temsilci olarak düşündükleri anlaşılmaktadır.

Tablo 3'te bölümlere göre öğrenciler tarafından geliştirilen metaforları ve her bir metaforu temsil eden öğrenci sayısını ve yüzdesini göstermektedir. Geçerli metaforlar sınıflandırılırken benzer ya da aynı anlama gelen metaforlar birleştirilerek bir başlık altında verilmiştir. Ancak anlam ve gerekçeleri bakımında örtüşmeyen metaforlar ayrı değerlendirilmiştir. Örneğin tanrı ve yaratıcı metaforları öğrencilerin yazdıkları gerekçelerde anlam açısından aynı olduğu için bir başlık altında yazılması uygun görülmüştür. Ancak benzer anlam taşıyan altın ve pırlanta metaforlarının gerekçelerinde yer alan anlamların sanatçı için farklı bir gerekçe göstermesi nedeniyle ayrı yazılmaları uygun görülmüştür.

4.2. Bölümlerde göre öğrencilerin "sanatçı" ile ilgili geliştirdikleri metaforlar ne gibi farklılıklar göstermektedir?

- Tablo 3 incelendiğinde; öğrencilerin geliştirdikleri metaforlar açısından bölümler arasında sanata bakış açılarında bazı benzerlikler yanında farklılıklar olduğu da tespit edilmiştir. Benzerlikler açısından bakıldığında dört bölümde de ortak olarak geliştirilen *ağaç* (6), *ışık* (5) *kuş* (5) ve *arı* (6) metaforu öne çıkmaktadır. Üç bölüm öğrencileri tarafından seçilen metaforlar ise; *insan* (11), *yaratıcı* (11), *ayna* (7), *güneş* (5), *özgür* (5), *özgür* (5), *düşünür* (3), *kendisi* (3), *usta* (4) olarak görülmektedir. Bu metaforlar arasında *insan ve yaratıcı* (11) metaforları sanat ile fazla ilişkilendirilen metafor olmuştur. Farklılıklar açısından bakıldığında ise; otuz farklı metafor dört bölüm öğrencileri arasında farklı olarak seçilmiştir. Bu da geçerli metaforların yarıya yakınının sadece bir öğrenci tarafından seçilmiş olduğunu göstermektedir.

Tablo 3 "Sanatçı" kavramına ilişkin bölümlere göre geliştirilen metaforlar ve onları temsil eden öğrenci sayıları ve yüzdesi (Alfabetik sıraya göre)

Bölümler	Metafor adları	(n)	(f)
Geleneksel Türk Sanatları Bölümü	Ağaç (1), Altın (2), Ayna (4), Bal/arısı (1), Ben (1) Boya (1), Düşünür/filozof (1), Fabrika (1), Fırça (1), Gelecek (1), Göz (1), Güneş (2), Her şeyi yapan (1), Işık (2), İnsan (5), Karınca (1), Kuş (1), Lider/öncü (2), Makine (1), Özgündür (1), Özgürdür (1), Pırlanta (2), Ruh (1), Tanrı/yaratıcı (2), Yaratıcının hamuru (1), Yolcu (1), Yoldaş (1)	27	40
Grafik Tasarım Bölümü	Ağaç (3), Anne (1), Araştırmacı (1), Aşçı (1), Ayna (2), Bal/arısı (1), Barmen (1), Beyin (1), Büyüteç/Teleskop (2), Cam (1), Deli (1), Doğa/üstü (2), Doktor (1), Dünya (1), Düşünür/filozof (1), Gelecek (1), Gökyüzü (1), Göz (1), Gül (1), Güneş (5), Profesör (1), Hizmetkar (1), Işık (2), İnsan (3), İskelet (1), Kalem (2), Kendisi (1), Kuş (1), Lider/öncü (1), Özgürdür (1), Ruh (6), Rüya(1) , Tanrı/yaratıcı (3), Tohum (1), Tomurcuk (1), Usta (1), Yıldız (1), Yolcu (1), Yoldaş (1)	39	59
Resim Bölümü	Ağaç (1), Aile (1), Ansiklopedi (1), Ayna (1), Baba (1), Bal/arısı (2) Beyin (1), Büyüteç/Teleskop (1), Çiçek (1), Deha (1), Deli (2), Doğa / üstü (1), Evren (1), Gökyüzü (1), Göz (1), Güneş (1), Işık(1), Kandil (1), Kar tanesi (1), Katil (1), Kendisi (1), Kuş (2), Müzik/nota (2), Öğretmen(1), Özgürdür (2), Özgürdür (3), Su(2), Sürrealisttir (1), Tanrı/yaratıcı (6), Usta (2), Yıldız (2).	31	46
Seramik ve Cam Bölümü	Ağaç (1), Altın (1), Anne (2), Bal/arısı (1), Düşünür/filozof (1) Evren (1), Güneş (1), Hayalperest (1), Işık (2), İnsan (3), Kalem (1), Kendisi (1), Kuş (1), Okul (1), Öğretmen (1), Özgürdür (1), Sevgili (1), Usta (1), Yayıncı (1).	19	23
Toplam		116	168

- Geleneksel Türk Sanatları Bölümü öğrencilerinin yoğunlaştıkları metaforlar (40); insan (5), ve ayna (4) metaforları olmuştur. Diğer 18 metafor ise 1 ile 2 metafor arasında değişiklik göstermektedir. Genel olarak bakıldığında bu bölüm öğrencilerin; Altın (2), Ayna (4), Bal/arısı (1), Ben (1) Düşünür/filozof (1), Fabrika (1), Gelecek (1), Göz (1), Güneş (2), Her şeyi yapan (1), Işık (2), İnsan (5), Kuş (1), Lider/öncü (2), Makine (1), Özgürdür (1), Özgürdür (1), Pırlanta (2), Ruh (1), Tanrı/yaratıcı (2), Yaratıcının hamuru (1), gibi kavramları seçtikleri ve bu kavramlardan sanatçıyı ağırlıklı olarak bir insan olarak çalışıp yaratan ve üreten bir birey olarak ele aldıkları söylenebilir.

- Grafik Tasarım Bölümü öğrencileri toplam 59 geçerli metafor üretmişlerdir. Bunlar 39 başlık altında gruplandırılmıştır. Geliştirilen metaforlar içerisinde ruh (6) ve güneş (5) metaforlarında yoğunlaşma olduğu görülmektedir. Geriye kalan 48 metaforun tercih edilme sayıları 1 ile 3 arasında değişiklik göstermektedir. Sanatın soyut kavramlarla ilişkilendirildiği metafor sayısı 2 iken somut kavramların sayısı ise 37'dir. Bu bölüm öğrencileri sanatı daha çok yaşam, insan ve çalışma gibi günlük yaşam ve yaşamsal öğelerle ilişkilendirerek ağırlıklı olarak yansıtmacı bir yaklaşım ortaya koymuşlardır.

- Resim Bölümü öğrencileri toplam 46 geçerli metafor üretmişlerdir. Bunlar 31 farklı başlık altında gruplandırılmıştır. Bu metaforlar arasında öne çıkan ve diğer metaforlara göre fazla sayıda üretilen *yaratıcı/tanrı* (6) metaforudur. İkinci olarak *özgür* metaforu (3) gelmektedir. Diğer metaforların (37) tercih edilme sayıları 1 ile 2 arasında dağılım göstermektedir. Geliştirilmiş 31 metaforun 28'i somut, 3'ü ise soyut kavramlardan üretilmiştir. Sanatçıyı yol gösterici, bilgi verici ve deli, özgür ve özgünlükle ilgili metaforlarla ilişkilendirdikleri için daha çok sanatçıyı bir yaratıcı olarak ele aldıkları anlaşılmaktadır.

4.3. "Sanatçı" kavramına ilişkin olarak öğrenciler tarafından geliştirilen metaforlar, ortak özellikleri açısından hangi sanat kuramı altında kategorize edilmiştir?

Tablo 4 "Sanat" Kavramına İlişkin Geliştirilen Metaforların Kategorilere Göre Dağılımı

Kategoriler	Metafor adları	(f)	(%)
1-Yaratıcı Olarak Sanatçı	Boya (1) Fırça (1), Hayalperest (1), Rüya (1), Sevgili (1), Tohum (1) Tomurcuk (1), Yaratıcı (12),	8 19	11,7 11,3
2-İnsan olarak Sanatçı	Aile (1), Anne (3) Baba (1), Ben (1), İnsan (11), İskelet (1),	6 18	8,8 10,7
3-Sıra Dışı Olarak Sanatçı	Bütüteç/Teleskop (3), Deha (1), Deli (3), Doğaüstü (3), Göz (3), Katil (1),	6 14	8,8 10,7
4-Özgür Kişi Olarak Sanatçı	Gökyüzü (2), Kuş (5), Özgür (5),	3 12	4,4 7,1
5-Öncü/Lider Olarak Sanatçı	Gelecek (2) Lider (3), Yol/cu (2).	3 7	4,4 4,1
6-Üretken Olarak Sanatçı	Ağaç (6), Amele (1), Aşçı (1), Arı (5), Fabrika (1), Hizmetkar (1), Karınca (1), Makine (1),	8 17	11,7 10,7
7-Taklitçi Olarak Sanatçı	Ayna (7), Cam (1), Dünya (1), Evren (2), Güneş (9), Işık (7), Müzik/Nota (2), Ruh (7), Su (2), Yayıncı (1),	10 40	14,7 23,8
8-Usta Olarak Sanatçı	Barmen (1), Doktor (1), İlaç (1), Usta (4).	4 7	5,8 4,1
9-Bilgin Olarak Sanatçı	Ansiklopedi (1), Araştırmacı (1), Beyin (2), Filozof (3), Kandil (1), Kalem (3), Okul (1), Öğretmen (2), Profesör (1)	9 15	13,2 8,9
10-Özgün/Tek Olarak Sanatçı	Altın (3), Çiçek (1), Gül (1), Her şeyi yapan (1), Kartanesi (1), Kendisi (1), Özgündür (4), Pırlanta (2), Sürrealisttir (1), Yıldız (3), Yoldaş (2).	11 20	16,1 11,9
Toplam		69 168	100 100

- Seramik ve Cam Bölümü öğrencileri tarafından üretilen 23 metafor 19 farklı başlık altında gruplandırılmıştır. Tercih edilen metaforların sayıları 1 ile 3 arasında dengeli bir dağılım göstermektedir. Bu bölüm öğrencileri tarafından geliştirilen *insan (3) anne (2) ve ışık (2)* metaforların dışındaki metaforları sadece birer öğrenci tarafından tercih edilmiştir. Sanatçı ile ilgili metaforların tamamı somut kavramlarla ilişkilendirilmiştir. Bu bölüm öğrencilerinin sanatçıyı bir insan olarak ele alıp bilgili ve yansıtıcı özelliği ile öne çıkarmıştır.

Bu aşamada geçerli 68 metafor hakkında oluşturulan "örnek metafor listesi" (tablo 2) baz alınarak her metafor imgesinin sanatçı kavramını nasıl temsil ettiği irdelenmiştir. Bu amaç doğrultusunda öncelikle, her metafora ilişkin öğrenciler tarafından öne sürülen metaforların gerekçeleri analiz edilmiştir. Daha sonra metaforlar başlıca on kategori altında toplanmış, tablolar hâlinde sunulmuş yorumlanmıştır. Bu tablolar oluşturulurken öğrencilerin yoğunlaştığı metaforların gruplandırılarak kategorize edilmesinden hareket edilmiştir.

Yaratıcı olarak Sanatçı: Tablo 4 incelendiğinde; 168 öğrenciden 19'u (%11,3) 7 metafor (%10,7) ile sanatçıyı bir yaratıcı birey olarak ele almışlardır. Yaratıcı yaklaşım açısından sanatçıyı, *yaratıcı (12), boya (1) fırça (1), hayalperest (1), rüya (1), sevgili (1), tohum (1) tomurcuk (1)*, özelliği olan metaforlarla ilişkilendirmeyi tercih etmişlerdir. Tercihleri arasında yoğunlaşmanın görüldüğü metaforlar yaratıcı ve Tanrı'dır. Öğrencilerin tercih ettiği bu metaforların gerekçelerine bakıldığında sanatçıyı yoktan var eden değil var olanı yeniden ortaya koyma değiştirme, dönüştürme ve oluşturma olarak ele aldıkları ve sanatçıyı öncü bir birey olarak öne çıkardıkları söylenebilir. Bu bölümde en ilginç örnek sevgili'dir. Bu kavramı metafor olarak seçen öğrenci "Sanatçı sevgili gibidir yani şeyler üretir" diyerek sanatçının yaratıcı yönüne vurgu yapmıştır. Öğrenciler tarafından yaratıcı ile ilgili geliştirilen boya, fırça, tohum ve tomurcuk gibi metaforlar sanatçının yaratıcı özelliği ile ilişkilendirilmeye çalışılmıştır.

- **İnsan Olarak Sanatçı:** Tablo incelendiğinde 18 öğrencinin (%10,7) 6 metafor ile sanatçıyı sıradan bir insan olarak ele aldıkları ve sanatçıya farklı bir anlam yüklemedikleri görülmektedir. Öğrencilerin sanatçıyı bir insan olarak seçtikleri metaforlara bakıldığında İnsan (11), Anne (3) Aile (1), Baba (1), Ben (1), İskelet (1), ile ilişkilendirmeyi tercih ettikleri görülmektedir. Bu metaforlar içerisinde insan (11) en fazla tercih edilen metafor olarak öne çıkmaktadır. Sanatçıyı içimizden birisi, bizden birisi ailemizden ya da yakınlarımızdan biri olarak gören öğrencilerin sanatçının yaptığı işi bir meslek olarak görme eğiliminde oldukları yazdıkları gerekçelerden anlaşılmaktadır. Bunun yanında sanatçıyı Anne ile ilişkilendirenlerin ise doğurganlık, onsu bir şey olmaz ve her şeydir gibi gerekçelerle ilişkilendirmeleri sanatçıya duygusal açıdan yaklaştıkları söylenebilir Birer metafor ile Aile, Bana, Ben, iskelet gibi metaforlarla sanatçının önce insan olması gereğine vurgu yapılarak hümanist bir yaklaşım ortaya konulmuştur. Bu kategoride yer alan öğrencilerin bu yaklaşımı onların sanatçının hümanist bir anlayışla eser üretmesi ve insan için olması gereği vurgulanmıştır.

- **Sıra dışı Birisi Olarak Sanatçı:** Sanatçının en bilindik yanlarından birisi olan sıra dışı olma özelliği savunan ya da tercih eden öğrenciler genellikle farklı metaforlarla ilişkilendirmişlerdir. Öğrencilerden 14 tanesi (%10,7) öğrencinin 6 başlık altında üretmiş olduğu metaforlar içerisinde *Bütüteç/Teleskop (3), Deli (3), Doğaüstü (3), Göz (3), Katil (1), Deha (1)*, metaforları öne

çıkılmaktadır. Bu metaforlarda gerekçe olarak genellikle farklı görme, algılama ve davranış yönüyle sanatçılar ilişkilendirilmişlerdir. *Teleskop ya da göz* metaforunu tercih eden öğrencilerin daha çok farklı görme ve algılama üzerinden sanatçıları değerlendirdikleri anlaşılmaktadır. Doğüstü ve daha olarak ele alınan metaforlarda ise sanatçının yaratıcılığı ve yetenekleri ile farklı ve sıra dışı özelliklerine vurgu yapılırken en ilginç yaklaşım ise katil metaforu ile ortaya konulmuştur. Deli metaforunu kullanan bir öğrenci gerekçesinde sanatçının eser yaparken suç işlediğini iddia ettiği görülmektedir. Tabloda sıra dışı bir birey olarak ele alınan sanatçı ile ilgili metafor üreten öğrencilerin daha farklı düşündükleri ve sanatçının toplumda farklı yapıya sahip bir birey olarak gördükleri söylenebilir. Bu bağlamda bu öğrencilerin sanatsal üretim sürecinde sanat eserinden çok sanatçının farklı ve sıra dışı yapısı ile sanatçının tanımlanabileceği düşüncesine yakın oldukları görülmektedir.

- **Özgür Kişi Olarak Sanatçı:** Tablo 4 incelendiğinde; 168 öğrenciden 12’i (%7,1) 3 metafor (%4,4) ile sanatçıyı özgür bir birey olarak düşünmektedirler. Öğrenciler bu yaklaşımla sanatçıyı daha çok özgür, bağımsız ve kimseye bağımlı olmayan üretken kişiliği ile ele alarak ilişkilendirmişlerdir. Özgürlük açısından sanatçıyı *Gökyüzü (2)*, *Kuş (5)*, *Özgür (5)*, gibi kavramlarla ilişkilendirmeyi tercih etmişlerdir. Bu tercihler arasında yoğunlaşmanın görüldüğü metaforlar özgür kişi ve kuş’tur. Özgürlüğü tercih eden öğrencilerin metaforlardan bazılarında baktığında; *“Sanatçı özgürdür çünkü her şeyi yapar”* şeklinde açıklamışlardır. Kuş metaforunda ise kuşun özgürlüğüne benzetilir sanatçının tavrında üç öğrencide aynı gerekçeyi göstermiştir. Örneğin, *“Sanatçı kuş gibidir çünkü özgürdür”* şeklinde ifade etmişlerdir. Sanatçıyı özgür bir birey olarak düşünen öğrencilerin sanatçıya daha özgür ve yaratıcı bir gözle baktıkları ve her türlü duygu ve düşünceyi anlatabilecekleri bir kişi olarak ele aldıkları görülmektedir. Bu bağlamda bu öğrencilerin sanatsal üretim sürecinde konu seçiminde ve tekniğinde özgür bırakılmaları ve özgür çalışmalarını istedikleri söylenebilir.

- **Öncü/lider Olarak Sanatçı:** Öğrenciler tarafından geliştirilen metaforlar içerisinde en az tercih edilen ve en az metafor geliştirilen kategorilerden birisidir. Bu kategori içerisinde öğrencilerin sanatçının ne olduğu sorusuna verdikleri cevap ya da benzetmelerde genellikle sanatçıya öncü ve lider bir rol biçtikleri görülmektedir. Bu yaklaşım, toplumu yöneten birisi olarak değil toplumu yönlendiren bir birey olarak düşüncelerini yansıtmaktadır. 168 öğrencinin geliştirmiş olduğu metaforlardan 7 (%4,1) i sanatçıyı öncü bir kişi olarak tanımlama yaklaşımı göstermiştir. Bu metaforlar içerisinde sanatçının öncü olduğunu savunan lider metaforu ön plana çıkmaktadır. Bunun yanında sanatı gelecek ve yolcu olarak gören öğrencilerin benzetmelerinde sanatçıya yaratımları açısından öncü bir tutumla ilişkilendirmişlerdir. Örneğin *“Sanatçı yol gibidir çünkü o hep ileriye götürür”* tanımlamasını yapan öğrenci sanatçıyı yol gösterici öncü ve avangard olarak ele alınmıştır.

- **Üretken Olarak Sanatçı:** Toplamda 168 öğrencinin geliştirdiği metaforlardan 17 öğrenci (%10,7) sanatçıyı üreten ve çalışkan bir birey olarak ele almıştır. Sanatın ancak sanatçının çok çalışması ile gerçekleşebileceği düşüncesini savunan öğrenciler çok çalışkan ve üreten kişilerin sanatçı olacağını ileri sürmektedirler. Bununla ilgili olarak *Ağaç (6)*, *Amele (1)*, *Aşçı (1)*, *Arı (5)*, *Fabrika (1)*, *Hizmetkar (1)*, *Karınca (1)*, *Makine (1)*, örneklerinin çoğunda üretim ve çalışma olarak

ele alınan sanatçı meyve veren ağaç ya da makine gibi çalışıp üretmeyle ilişkilendirilmişlerdir. Örneğin en çok tercih edilen ağaç metaforu ile ilgili olarak genellikle üretim ve ürün vermekle ilgili gerekçeler yazılmıştır. Örneğin; "Sanatçı Ağaç gibidir çünkü meyve verir" Öğrencilerin sanatçı ile ilgili bu yaklaşımlarından hareketle yaratıcılık ya da yetenek yerine çok çalışmanın ve üretmenin kişiyi sanatçı yapacağını düşünmektedirler.

- **Taklitçi Olarak Sanatçı:** Öğrenciler tarafından geliştirilen metaforlar içerisinde en yüksek oranda seçilen ve sanatçıyı bir taklitçi ya da yansıtmacı olarak gören metaforlardır. Bu metaforlara bakıldığında, *Güneş (9)*, *Ayna (7)*, *Işık (7)*, *Ruh (7)*, metaforları sanatçı ile en çok ilişkilendirilen metaforlar olduğu görülmektedir. Bunun dışında *Evren (2)*, *Müzik/Nota (2)*, *Su (2)*, *Cam (1)*, *Dünya (1)*, *Yayıncı (1)*, ise 1 ve 2 metafor arasında dağılım göstermektedir. Sanatçıyı taklitçi olarak gören yaklaşımı içerisinde ilgili olarak 40 (%23,8) metafor ile en fazla oranı oluşturması öğrencilerin sanatı bir taklit sanatçıyı da bir taklitçi olarak gördüklerini göstermektedir. Bu, sanatın çağa göre değişen tanımına ve anlayışına zıt olarak taklit ve temsil kuramının öğrencilerin zihinlerinde hala geçerliliğini koruduğunu da göstermektedir. "Sanatçı kimdir?" sorusuna, "sanatçı doğayı ve nesnelere yansıtandır" ya da "taklit edendir" cevabını veren öğrenci sayısının 32 metaforunda gerekçe olarak göstermesi önemli bir göstergedir. Bunun dışında sanatçının özellikle kendisini ve kendi dışındaki nesnelere aynen yansıtan bir aracı olarak sanatçıyı ele almaları klasik sanat anlayışı içerisinde ele alınıp değerlendirilmesi gerekir. Tercih edilen metaforların gerekçelerine bakıldığında benzer öğrencilerin sanatçıyı nasıl gördükleri konusunda ve nasıl bir eğitim almak istedikleri konusunda yansıtmacı ve taklitçi bir tutumu tercih ettikleri açıkça görülmektedir.

- **Usta Olarak Sanatçı:** Tablo 4'e bakıldığında 4 metafor başlığı altında 7 (%4,1) metafor üretildiği görülmektedir. Bu metaforların öğrencilere göre dağılımına bakıldığında bir sanatçının temsilcisi olarak usta (4) metaforunun tercih edilmiş olduğu görülmektedir. Usta kavramının yetenek ve öğretici olarak ilişkilendirilmesi ağırlıklı olarak tercih edilmiştir. Bunun dışında sanatçı ile ilgili olarak geliştirilen metaforların tercih sayıları 1 ile sınırlı kalmıştır. Bu örnekler içerisinde en dikkat çekici olan metafor sanatçıyı bir barmen olarak gören benzetmedir. Bunun gerekçesine bakıldığında işinde ustadır çünkü kime ne vereceğini bilir cevabını verdiği görülmektedir. Bu kategoride metafor oluşturan öğrencilerin sanatçıyı kendi işinde usta, yetenekli, uzman ya da öğretmen olarak gördükleri ve bu bağlamda eğitiminde usta çırak ilişkisi bağlamında ele alınması gereğini düşündürmektedir.

- **Bilgin Olarak Sanatçı:** Öğrenciler tarafından geliştirilen metaforlar içerisinde sanatçıyı bir bilgin ya da filozof gibi gören öğrenci sayısı 15 (%8,9) dir. Bu grupta dağılıma bakıldığında *Filozof (3)*, *Kalem (3)*, *Öğretmen (2)*, *Ansiklopedi (1)*, *Araştırmacı (1)*, *Beyin (2)*, *Kandil (1)*, *Okul (1)*, *Profesör (1)* olarak tercihlerin dağıldığını göstermektedir. Bu kategori içerisinde öğrencilerin sanatçının ne olduğu sorusuna verdikleri cevap ya da benzetmelerde genellikle sanatçıya bilgin, kalem, öğretmen gibi bilgi ve eğitimci ile ilgili bir rol biçtikleri görülmektedir. Bu yaklaşım, öğrencilerin sanatçıyı bir sanat eğitimcisi gibi gördüklerini ve bu şekilde düşündüklerini göstermektedir.

- **Özgün/Tek Olarak Sanatçı:** Tablo 4 incelendiğinde; 168 öğrenciden 20'i (%11,8) 11 metafor (%16,1) ile sanatçıyı özgün bir birey olarak düşünmektedirler. Öğrenciler bu yaklaşımla sanatçıyı daha çok özgün, bağımsız ve kimseye bağımlı olmayan biricik birey olarak düşünmektedirler. Özgünlük açısından sanatçıyı *Altın (3), Çiçek (1), Gül (1), Her şeyi yapan (1), Kartanesi (1), Kendisi (1), Özgündür (4), Pırlanta (2), Sürrealisttir (1), Yıldız (3), Yoldaş* gibi kavramlarla ilişkilendirmeyi tercih etmişlerdir. Bu tercihler arasında yoğunlaşmanın görüldüğü metafor özgünlüktür. Özgünlüğü tercih eden öğrencilerin metaforlardan bazılarında bakıldığında; "Sanatçı özgündür çünkü tektir" şeklinde açıklamışlardır. Altın metaforunda değerli ve tek olduğuna vurgu yapılır. Örneğin, "Sanatçı altın gibidir çünkü değerlidir" şeklinde ifade etmişlerdir. Sanatçıyı özgün ve tek bir birey olarak düşünen öğrencilerin sanatçıya daha özgün ve tek olarak bir gözle baktıkları ve her türlü duygu ve düşüncüyü anlatabilecekleri bir kişi olarak ele aldıkları görülmektedir.

5. SONUÇ

Sanatçının ortaya çıkışı, süreci, çeşitliliği, görevi, sınırlarının belirsizliği, döneme ve çağa göre değişkenliği, amacındaki farklılıklar nedeniyle oldukça karmaşık ve tanımlaması zor bir kavramdır. Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültelerinin sanatçı yetiştirme misyonuna bağlı olarak bu kurumlarda öğrenim süreci içerisinde öğrencilerin aldıkları ve almakta oldukları sanat eğitimi sonucunda "sanatçı" olmaları beklenir. Bu açıdan bakıldığında, öğrencilerin "sanatçı" kavramına ilişkin geliştirdikleri zihinsel algıları tespit etmek ve incelemek büyük önem taşır.

Çalışma sonucunda öğrencilerin sanatçı kavramını açıklamak için sanatçının görevi davranışları, karakteri, görüntüsü, bilgisi, yeteneği, tarih ve toplumdaki yeri ile ilişkilendirme yaparak metaforlar kurdukları tespit edilmiştir. Yapılan ilişkilendirmeler arasında sanatçının yansıtmacı (40) ve taklitçi yönü ön plana çıkarken ön plana çıkarken, onu yaratıcı (20) ve özgün (20) olma özelliği takip etmektedir. Bu durum, öğrencilerin sanatçı ile ilgili algılarının sanatçının doğayı ve olayları taklit edenle yeniden yaratan ve özgün olan arasında dengeli bir şekilde dağıldığı ortaya çıkmaktadır.

Yapılan değerlendirme sonucunda öğrencilerin geliştirdikleri metaforlar sanat tarihinde sanatçının tanımı ve misyonu ile ilgili olarak büyük bir benzerlik gösterdiği görülmektedir. Sanatçı kavramına ilişkin Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi 4 bölüm öğrencileri tarafından geliştirilmiş olan metaforlar incelendiğinde en çok üretilen metaforun "Yansıtmacı olarak sanatçı kategorisinde (f=40), (%23,8) olduğu görülmektedir. En az metaforun ise "Usta olarak sanatçı" (f=7), (%7,1) ve "Öncü olarak sanatçı" kategorisinde (f=7), (%7,1) olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin sanatçıyı doğayı ve olayları yansıtan bir sanatçı olarak ele aldıkları ve bu şekilde sanatsal ürünler yaptıkları anlaşılmaktadır. Bunun yanında en az çıkan usta ve öncü olarak sanatçı daha çok klasik dönemde kalan usta çırak ilişkisine yönelik bir sürecin önemini yitirdiği anlamı çıkarılabilir.

Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda öğrenciler tarafından geliştirilen metaforlar kategoriler açısından incelendiğinde bölümlere göre farklılıklar olduğu gözlenmiştir. Geleneksel Türk Sanatları Bölümü öğrencileri tarafından üretilen metaforlar incelendiğinde sanatçıyı ağırlıklı olarak bir insan olarak çalışıp yaratan ve üreten bir birey olarak ele aldıkları görül-

mektedir. Bu, bölüm öğrencilerinin belli bir kategoriye yoğunlaşmadıklarını ve sanatçı kavramına ilişkin farklı düşüncelere sahip olduklarını göstermektedir. Grafik Tasarım Bölümü öğrencileri sanatçıyı daha çok yaşam, insan ve çalışma gibi günlük yaşam ve yaşamsal öğelerle ilişkilendirerek ağırlıklı olarak yansıtmacı bir yaklaşım ortaya koymuşlardır. Resim Bölümü öğrencilerinin geliştirmiş olduğu metaforlara bakıldığında sanatçıyı yol gösterici, bilgi verici, deli, özgür ve özgünlükle ilgili metaforlarla ilişkilendirdikleri için daha çok sanatçıyı bir yaratıcı olarak ele aldıkları anlaşılmaktadır. Geleneksel Türk Sanatları öğrencilerinin sanatçı kavramına ilişkin metaforların tamamı somut kavramlarla ilişkilendirilmiştir. Bu bölüm öğrencilerinin sanatçıyı bir insan olarak ele alıp bilgili ve yansıtıcı özelliği ile öne çıkarmıştır.

Güzel Sanatlar Fakültesi'nde öğrenim gören öğrenciler için en önemli anlatım aracı sanattır. Sanat eğitimi alan bireylerin sanata ilişkin geliştirdikleri bireysel tutum ve yaklaşımlarına bağlı olarak ortaya koyacakları sanatsal üretimler, onların geçmişte öğrenim gördükleri eğitim sürecinde edindikleri bilgilere bağlı olarak gerçekleşir. Bu anlamda sanatçıya ilişkin yapılan tanımlar bireylerin eğitim sonrası yaşantılarında sanatsal üretimlerine doğrudan yansiyacaktır.

Sonuç olarak, bu araştırmanın bulguları, katılımcıların Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi öğrencilerinin sanatçı kavramına ilişkin sahip oldukları kişisel algıları ortaya çıkarmada sahip oldukları zihinsel imgeleri anlamada, açığa çıkarmada ve açıklamada güçlü birer araştırma aracı olarak kullanılabilir. Gillis ve Johnson'un (2002) belirttiği gibi, metaforlar ". . . olmak istediğimiz veya olamadığımız, olageldiğimiz ve olmaktan kaçındığımız ve olabileceğimiz benlik algısını anlamamıza yardımcı olurlar. Anlaşılması güç konularda metaforların kullanılması yerinde olacaktır. Metaforlar canlı- cansız, soyut- somut olabileceği gibi olumlu ve olumsuzda olabilirler. Metaforlar ilgi toplama ve sorgulama aracı da olabilmektedir. Metaforlar anlaşılma-yan konuların daha kolay anlaşılmasını sağlamaktadır. Ayrıca problemlerin net bir şekilde ortaya konulmasında önemli rol oynamakta, en önemlisi de düşüncelerin özetlenmesini sağlamaktadır (Saban, 2006; Yob, 2003; akt. Şirin, vd., 2012: 214). Ayrıca bu yönüyle metaforlar, sanatçı yetiştirme misyonuna sahip olan kurumlarda işe koşulmak için kullanılabilir (Carlson, 2001; Goldstein, 2005; Marshall, 1990; akt., Saban ve vd., 2006: 508). Ayrıca öğrencilerin atölye uygulamalarındaki öğretim elemanlarının öğrencilerini daha iyi tanımasını ve bu doğrultuda eğitim vermelerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Aristoteles, (1996), *Metafizik*, (Çeviren: Ahmet Arslan), Sosyal Yayınlar, İstanbul.
- Balcı Y. B. (2016), *Kuramsal Estetik Pegem Akademi Yayınları*, Ankara.
- Baudlaire C, (2013) *Modern Hayatın Ressamı*, İletişim yayınları, İstanbul.
- Carroll, N. (2012), *Sanat Felsefesi*, (Çev. Tirkeş G. K.): Ütopya Yayınları, İstanbul.
- Collingwood, R. G. (2011) *Kısaca Sanat Felsefesi*, çev. Talip Kabadayı, BilgeSU Yayıncılık, Ankara.
- Danto A. (2010) *Sanatın Sonundan Sonra*, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Danto, A. (2013). *Sanat Nedir* (Çev. Baransel Z.): Sel Yayıncılık, İstanbul.

- Ernst F. (1990) Sanatın Gerekliliği, İmge Yayınları, İstanbul.
- Hartzell, G. (2004). The Metaphor Is The Message. School Library Journal, 48.
- Henze, R. C. (2005). Metaphors Of Diversity, Intergroup Relations, And Equity İn The Discourse Of Educational Leaders. Journal of Language Identity & Education.
- Jensen, D. F. (2006). Metaphors as a Bridge to Understanding Educational and Social Contexts. International Journal of Qualitative Methods, 5.
- Koro-Ljunberg, M. (2001). Metaphors As A Way To Explore Qualitative Data. Qualitative Studies in Education, 46 (2).
- Lakoff, G. (2009). The political mind: A Cognitive Scientist's Guide To Your Brain And Its Politics. New York: Penguin Books.
- Lenoir, B. (2003), Sanat Yapıtı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Moran B. (1988), Edebiyat Kuramları ve Eleştiri, Başaran Matbaası, İstanbul.
- Octavio P. (2000), Marcel Duchamp ya da Yalınlığın Şatosu, (139-149) Sanat Dünyamız.,S: 75.
- Saban, A. (2008). Okula İlişkin Metaforlar. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi. 14 (55).
- Shiner L. (2004), Sanatın İcadı, (Çev. Türkmen İ.) Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Schopenhauer, A. (2009). İsteme ve Tasarım Olarak Dünya, çev: Levent Özşar, İstanbul.
- Timuçin A, (2013), Estetik, Bulut Yayınları, İstanbul.
- Townsend, D. (2002). Estetiğe Giriş. Çev: Sabri Büyükdüvenci, İmge Kitabevi, Ankara.
- Worringer W., (1993). Soyutlama ve Özdeşleşim, Çev: İsmail Tunah, İstanbul: Remzi Kitabevi, İstanbul
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (8. Baskı). Seçkin Yayıncılık, Ankara.